

РЕЦЕНЗИЯ

от

проф. д-р Биянка Любчова Торньова
Заместник –декан на Факултет по общественно здраве,
Медицински университет-Пловдив

Външен член на Научно жури, съгласно Заповед № Р 109-114/22.03.2024г. на Ректора на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – гр. Варна за определяне членовете на научно жури по процедурата.

Относно: Конкурс за заемане на академична длъжност „Доцент“ в област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4. Обществено здраве, научна специалност „Управление на здравните грижи“ за нуждите на катедра „Здравни грижи“ на Филиал Велико Търново към Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – гр. Варна, обявен в Държавен вестник, бр. 7 /23.01.2024г.

В конкурса участва единствен кандидат: Гл. ас. Жана Георгиева Павловска, д.оз., преподавател във Филиал Велико Търново при Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – гр. Варна.

I. Кариерен профил на кандидата

Гл. ас. Жана Павловска, д.оз. придобива средно медицинско образование по специалността „Акушерка“ в Институт за здравни кадри (ИЗК) „Д-р Ненчо Николаев“ гр. Варна през 1983г., а през 1995 г. полувисше образование по същата специалност в ПМИ „Д-р Върбан Генчев“ гр. Велико Търново. В периода 1997-2000 г. се обучава във ВМИ – Плевен и придобива ОКС „бакалавър“ по специалността „Здравни грижи“ /сега „Управление на здравните грижи“/ и професионална квалификация „Ръководител на здравните грижи и преподавател по практика“.

Завършва магистърска програма по специалност „Управление на здравните грижи“ в Медицински университет-Плевен през 2007г.. През 2020 г. успешно защитава дисертационен труд на тема: „Продължаващото обучение на акушерката – иновативни образователни подходи“ и придобива образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност „Управление на здравните грижи“.

Професионалната си дейност Ж. Павловска започва през 1983 г. като акушерка във Филиална поликлиника – с. Ресен, обл. Велико Търново. До 2015 г. кандидатката в конкурса работи последователно в неонатологично и гинекологично отделение на МОБАЛ „Д-р Ст. Черкезов“ Велико Търново, като от 2011-2015 г. изпълнява длъжността старша акушерка на АГО.

В периода 2015 г. – 2021 г. заема длъжността „асистент“ в катедра „Здравни грижи“ на Филиал Велико Търново при Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – гр. Варна, а от 2021 г. до настоящия момент е главен асистент в същата катедра.

Образователното и кариерно развитие на кандидатката в конкурса несъмнено доказват, че тя притежава значителен професионален опит и се утвърждава като компетентен специалист в своята област. Гл. ас. Жана Павловска, д.оз. непрекъснато повишава квалификацията си като преподавател и учен. За това свидетелстват приложенияте към документите дипломи, сертификати и удостоверения от обучения и от научни форуми в страната и чужбина. Кандидатката е участвала в 54 курса за повишаване на квалификацията.

Тя е член на авторитетни научни и професионални организации. Председател е на Регионална колегия на БАПЗГ (Българска асоциация на професионалистите по здравни грижи) - Велико Търново от 2003 г. до настоящия момент. Носител е на престижната награда, статуетката на Лесескепра за 2014 г. – първо място на национално ниво в категорията „Ръководител по здравни грижи“.

Гл. ас. Жана Павловска е член и на Областната комисия по здравеопазване за съставяне на Областна здравна карта и е координатор в Регионален координационен съвет по няколко национални програми: Национална програма за първична профилактика на рака на маточната шийка 2012-2016 г.; 2021-2024 г.; Национална програма за превенция и контрол на ХИВ и сексуално предавани инфекции в РБългария 2021- 2025 г.; Национална програма за превенция и контрол на вирусните хепатити 2021-2030 г..

Ползва руски и английски език на ниво В1.

Професионалното и кариерно развитие на гл. ас. Жана Павловска, д.оз. до момента са в областта на научната специалност, за която е обявен конкурсът. Натрупаният дългогодишен опит, професионална квалификация и резултати от работата ѝ са позитивна предпоставка за академично израстване.

II. Общо описание на представените материали за конкурса

Прави впечатление, че гл. ас. Жана Павловска, д.оз. е подготвила коректно и прецизно документацията за конкурса. Представени са всички необходими документи, предвидени в Закона за развитие на академичния състав в Р. България, Правилника за неговото приложение и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – гр. Варна, което дава възможност за прецизна количествена и качествена оценка на цялостното академично развитие на кандидата.

Приложен е необходимият доказателствен материал за публикационната дейност и официални справки за цитирания на научните трудове. Освен изискуемите

документи, доказателственият материал съдържа и допълнителни справки, сертификати, свидетелства и др., удостоверяващи всички обстоятелства, свързани с квалификацията, професионалната дейност и постижения на кандидата. Представена е декларация за оригиналност и достоверност на научните трудове.

III. Оценка на научните трудове, хабилитационния труд и научната дейност на кандидата

Обща характеристика на представените научни трудове

Гл. ас. Жана Павловска се представя в настоящия конкурс с достатъчна по обем и съдържание научна продукция, която съответства на приложения доказателствен материал.

Трудовете, които са обект на рецензиране в настоящата процедура са разпределени както следва:

ПУБЛИКАЦИОННА АКТИВНОСТ

на гл. ас. Жана Павловска (самостоятелно или в съавторство)

НАУЧНИ ТРУДОВЕ	БРОЙ
Общо брой публикации	30
Дисертационен труд	1
Публикации, свързани с дисертацията	4
Монографии	
• самостоятелни	1
• глава от монография	1
Publications and reports published in scientific publications, referenced and indexed in world-renowned databases of scientific information.	2
Публикации и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове	21
Самостоятелен или първи автор	19
Втори	6
Трети и следващ	1

Публикациите, свързани със защитата на дисертационния труд не се рецензират.

Прави впечатление, че разпределението на научните трудове по години е доста равномерно, което говори за целенасочено и добре планирано научно развитие на кандидата. Значителна част от представените публикации са в утвърдени специализирани научни издания. Списъкът с публикациите е коректен и е приложен необходимия за тях доказателствен материал.

Кандидатът в конкурса е самостоятелен или първи автор на 72% от научните трудове. Съавторството с други колеги в част от публикациите е потвърждение за

качествата на гл. ас. Жана Павловска, д.оз. да търси общи допирни точки и сътрудничество в работата на интердисциплинарен екип.

Трудовете на Жана Павловска съдържат определени научни приноси за медицинската теория и практика, и покриват широка научна проблематика. Насочени са към актуални и значими проблеми в областта на общественото здраве и здравните грижи, и са изцяло по специалността на обявения конкурс. Представена е обективна и коректна справка за научните приноси в няколко водещи насоки на научноизследователската дейност, които напълно приемам. Те са отражение на изследователската и преподавателска дейност на гл. ас. Павловска и потвърждават нейната ерудираност и компетентност. Могат да се обобщят в следните **основни направления**:

✓ **Продължаващо обучение на акушерките в България – сравнителна характеристика, регулация, организация, проблеми, иновативни образователни подходи.**

В това направление са редица публикации [А1.; Г8.2.; Г8.3.], които отразяват дългогодишната работа и изследователски интерес на гл. ас. Павловска към проблемите на продължаващото обучение на акушерките в България. Публикациите имат оригинални теоретични, методологични и практико-приложни приноси. Проучени са водещите мотиви за участие на акушерките в продължаващото обучение и нагласите на студентите за включване в процеса, касаещ професионалното им израстване. Направен е анализ на действащите нормативни документи в България и Европа, регламентиращи продължаващото обучение на акушерките и безопасността на акушерските практики. Проучен е международният опит в 30 европейски страни, касаещ регулирането, организацията, акредитацията, финансирането и стимулирането на продължаващото обучение на акушерките. Теоретично е обоснован Модел за оценка на продължаващо обучение на акушерката и е доказана необходимостта от въвеждане на единна акредитация на продължаващото обучение.

✓ **История на акушерската професия и акушерското образование в България, професионална реализация на акушерката.**

Особено значими са научните приноси с познавателно значение в трудовете, касаещи историята на акушерската професия и акушерското образование в България [В3.; Г7.1; Г7.2; Г8.1.; 1.; 2.; 3.; 13.; 14].

Направен е исторически преглед на акушерската помощ и акушерските практики по българските земи. Описана е регулацията и организацията на професията след Освобождението (1878г.). Представен е обобщен професионален облик на акушерката, характеризиращ се с подчертана самостоятелност, решителност и експедитивност, изграден благодарение на големите изисквания към тази професия у нас. Интерес представляват биографиите на първите дипломирани акушерки, работили в периода на следосвободенска България. Разгледано е

подробно регламентирането на акушерското образование в България и хронологията на обучението на акушерките. Представени са всички учебни заведения за акушерки, както и възможностите за надграждане на образованието. Отделено е внимание на професионалните организации на акушерките, първата самостоятелната организация „Акушерка“, последващите обединения в прогресивни съюзи до съвременните организации – БАПЗГ и АБА. Идентифицирани са проблемите и трудностите, които имат акушерките по отношение на професионалната реализация, мотивацията и адаптацията към професията.

Оригинален принос в това направление има монографичният труд „Професията на акушерката в България – историческо развитие, образование и реализация“. Той е посветен на историческото развитие на професията на акушерката в България от древността до наши дни. Специално внимание е отделено на професионалното развитие и реализация на акушерката в България. Направен е кратък преглед на продължаващо акушерско обучение в България, което като регулация и организация отговаря на критериите, европейските стратегии и политики.

✓ Стрес при обучението на студенти от специалностите „Акушерка“ и „Медицинска сестра“.

Приноси за медико-педагогическата теория и практика се открояват в публикации [5, 6, 7, 8]. Идентифицирани са причините, проявленията и прийоми за преодоляване на стреса при студенти – първокурсници. Установени са променливи нива на стрес през различните семестри и различните специалности, от „тревожност и безпокойство през цялото време“ до „силна тревожност“; водещите причини за стрес, свързани с предстоящите изпити и с учебния процес; преобладаващите проявления на стреса – емоционални и физиологични. Проучени са използваните прийоми за преодоляване на стреса. Изследвани са стратегиите за подготовка на изпити при установени нива на стрес сред студенти. Доказана е необходимостта от разработване на „Програма за адаптация“ с цел подпомагане усвояването на трайни знания, създаване на навици за самостоятелна работа, правилно планиране на времето и създаване на устойчив интерес към избраната професия. Проучена е зависимостта на постигнатите резултати от стресоустойчивостта на проучените студенти. Установена е непряка зависимост, която се обяснява с вътрешни фактори (тип висша нервна дейност, темперамент, опит, ценностна ориентация, мотивация) и външни фактори (обкръжение, учебна среда), част от които могат да бъдат успешно повлиявани чрез успешна адаптация, тренировка, психична регулация и саморегулация.

✓ Здравословно хранене по време на бременност и лактация

Специално внимание в научните изследвания на кандидатката в конкурса е отделено на здравословното хранене по време на бременност и лактация [Г9.; 15.; 16.]. Подробно са представени основните хранителни вещества – белтъци, мазнини,

въглехидрати, както и биологично активни вещества, необходими по време на бременността и за растящия плод. Посочени са енергийните потребности през всеки триместър на бременността. Обоснована е необходимостта от по-големи количества на някои витамини и микронутриенти по време на бременност; потребността от адекватен енергиен внос, необходим за лактогенезата и за задоволяване на енергийните нужди на новороденото чрез майчината кърма. Дадени са съвети за здравословно хранене и начин на живот при бременност. Публикациите в това направление имат информативни и практико-приложни приноси.

✓ **Здравни грижи за възрастни хора**

Особено значими са научните приноси от проведените анализи отразени в трудове, касаещи проблеми на здравните грижи при възрастни хора [Г8.4.; 9]. Установени са сериозни здравословни проблеми и значително намалена самостоятелност при възрастни хора над 80 години. Доказана е необходимостта от ежедневна специализирана медицинска помощ в домашни условия. Научно-приложен и практико-приложен принос имат получените резултати от собствени проучвания, относно потребностите от медико-социални услуги за възрастни хора в домашни условия сред най-уязвимите групи – самотно живеещи възрастни, стари хора и инвалиди. Направена е оценка на най-необходимите потребности чрез диференциране на нуждите и отчитане на комплексния характер на потребностите, произтичащи от възрастта и индивидуалните особености на индивида.

✓ **Вария**

Приносните резултати в това направление са с теоретичен, научно-приложен и практико-приложен характер. Тук са включени разработки, касаещи различни медицински проблеми, в чиито авторски колективи е взела активно участие Жана Павловска.

Проучено е влиянието на здравната и сексуална култура върху репродуктивните намерения на студенти, както и влиянието на сексуалния дебют върху последващите интимни преживявания на индивида [Г8.5.; 10.].

Определени са основни направления и е представена благотворителната дейност на женските дружества, възникнали в средата на XIX век. Кандидатката в конкурса изследва проблемите, свързани с подпомагане на девическото образование, издигане на просветното равнище на българката, бежанският въпрос, създаването и издръжката на първият своеобразен родилен дом – „Къщата на лихусите“ [11.].

Проучени са документални исторически източници, даващи информация за зараждането и развитието на аптечното дело в Търново, доказващи че там са възникнали първите аптеки в България [12.].

Проучени са литературни и документални исторически източници, даващи информация за възникване на понятието „умствена увреда“. Направен е исторически

преглед на произхода, формирането и развитието на учението за проблема през различните етапи [4.].

Кандидатката в конкурса има създаден профил в „Google Scholar“, ResearchGate и ORCID, където има международна видимост за нейните трудове в български и международни списания, показател за публикационния ѝ имидж и актуалност на проблематиката по която работи.

● **Научна активност**

Гл. ас. Жана Павловска, д.оз. има 35 участия в научни форуми, от които 20 - в национални форуми, 7 - в международни и 8 в национални форуми с международно участие, което гарантира популяризиране на научната ѝ продукция.

● **Участие в изпълнение и ръководство на проекти**

Кандидатът в конкурса участва в 4 национални проекта, два от които са финансирани от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“:

1. Проект BG05M90P001-2.012 „Продължаваща подкрепа за деинституционализация за децата и младежите“ по оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014 - 2020 г.

2. BG05M2OP001-2.013-0001 „Студентски практики – фаза 2“ по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ през 2020-2021 и 2021-2022 учебна година.

3. „Социално включване“ за работещи в родилни отделения и работещи пряко с бебета и малки деца с увреждания, МТСП, 2014г.

4. Наставник и учител на новопостъпили акушерки и санитарии по проект „По близо до работа“ по оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2013-2014 г.

Проектите, в които участва гл. ас. Жана Павловска, са в областта на медико-социални проблеми при работа с деца с увреждания; подкрепа за деца и младежи; обучение на акушерки и студентски практики.

● **Отражение (цитиране) на публикации на кандидата в националната и чуждестранна литература (публикационен имидж).**

Общият брой на забелязаните цитирания в български и чуждестранни научни източници са 9, разпределени в следните категории:

- Цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране - 3
- Цитирания в нереферирани списания с научно рецензиране - 6.

Цитиранията в български и чуждестранни авторитетни издания потвърждава качеството на реализираната научна продукция на участника в конкурса.

Кандидатката в конкурса е приложила коректен списък на цитациите.

IV. Оценка на учебно-преподавателската дейност

Гл. ас. Жана Павловска преподава на студенти от специалност „Акушерка“ във Филиал Велико Търново. В съответствие с компетентностите, които има, тя провежда лекционни курсове и практически упражнения по учебните

дисциплини – „Философия и въведение в сестринските и акушерски грижи. Теоретични основи“ I и II част; Специални грижи при раждащи с нормално и патологично раждане; Специални грижи при жени с нормален и патологичен пуерпериум; СГ при бременни и родилки в анестезиологията и интензивната терапия; Специални грижи при деца в неонатологията и педиатрията; Специални грижи при бременни, родилки и гинекологично болни с инфекциозни и венерологични заболявания; Специални грижи при бременни и родилки с хирургични заболявания; Специални грижи при бременни, родилки и гинекологично болни със соматични заболявания; Акушерски и сестрински грижи за онкоболни жени и Специални грижи при гинекологични заболявания.

Участва в разработването и актуализацията на учебните програми за специалност „Акушерка“ на ОКС „бакалавър“, а също и в провеждането на семестриални и държавни изпити.

Представената официална справка сочи висока учебна натовареност годишно (средно 715 ч., за последните 5 години), включваща лекции, упражнения, преддипломен стаж и клинична практика, и покрива определения норматив от 360 уч. часа на академична година за гл. асистент. Това доказва, че конкурсът е обезпечен с необходимата учебна натовареност. От предоставената документация става ясно, че гл. ас. Жана Павловска, д.оз. участва активно при подготовката за програмна акредитация на специалността „Акушерка“.

V. Лични впечатления

Не познавам лично кандидатката в конкурса, но от документацията с която разполагам оставам с впечатление, че тя е задълбочен изследовател и компетентен преподавател, отдаден на професията си. Вложила е много енергия и сили в своето професионално развитие и е постигнала значителни резултати. Академичната ѝ кариера до момента е закономерен резултат от цялостната ѝ научна и преподавателска дейност.

Пожелавам ѝ успешно развитие на научните направления, към които е насочила изследователския си интерес.

VI. Съответствие с минималните изисквания към научната и преподавателска дейност на кандидатите за заемане на академичната длъжност „Доцент“ по професионално направление 7.4. Обществено здраве

По отношение на съответствието за изпълнение на минималните национални изисквания и изискванията на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – гр. Варна /за заемане на академичната длъжност „доцент“ в област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт, по професионално направление 7.4. Обществено здраве, по научната специалност „Управление на здравните грижи“/ от представения ми списък и доказателствен

материал с научни трудове, и цитирания става ясно, че гл. ас. Жана Павловска отговаря на изискванията и не само покрива нормативите в отделните групи показатели, а по някои показатели дори надхвърля изискванията.

Табл. 1 Минимални изисквани точки по групи показатели за АД „Доцент“

Група от показатели	Съдържание	Национални минимални изисквания за АД „Доцент“	Точки на кандидата
А	Показател 1	50 т.	50
Б	Показател 2	-----	---
В	Показател 3 или 4	100 т. (Включва се Хабилизационен труд - монография)	100
Г	Сума от показателите от 5 до 9	200 т.	522,5
Д	Сума от показателите от 10 до 12	50 т.	70

VII. Заключение

Гл. ас. Жана Павловска е ерудиран преподавател, учен и експерт в областта на управлението на здравните грижи, със значими научни приноси и продукция. Професионалното развитие и авторитет, наукометричните показатели за научно-изследователска дейност и учебно-преподавателската работа доказват, че гл. ас. Ж. Павловска напълно отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав за заемане на академична длъжност „Доцент“ в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – гр. Варна.

Цялостната оценка на професионалното развитие, учебно - преподавателска дейност и научни приноси е основание да дам положителен вот и убедено да предложа на уважаемите членове на Научното жури да гласуват положително гл. ас. **Жана Георгиева Павловска, д.оз. да заеме академичната длъжност „Доцент“ по научна специалност „Управление на здравните грижи“, професионално направление 7.4. Обществено здраве, област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт.**

05. 06. 2024г
гр. Пловдив

Изготвил рецензията:

/проф. д-р Биянка Торньова/

Заличено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679